

OBIECTUL JURIDIC AL INFRAȚIUNII PREVĂZUTE LA ART. 346 DIN CODUL PENAL AL REPUBLICII MOLDOVA

Natalia ANDRONIC, doctorandă, ULM

Recenzent: **Vitalie BUDECI**, doctor în drept, conferențiar universitar

THE LEGAL OBJECT OF THE CRIME PROVIDED IN ART. 346 OF THE CRIMINAL CODE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

The legal object of the crimes provided in art.346 of the Criminal Code of the Republic of Moldova is the social relations regarding the equality and non-discrimination of all persons on the territory of the Republic of Moldova in the political, economic, social, cultural and other spheres of life, regardless of race, color, nationality, ethnicity, language, religion or belief, sex, age, disability, opinion, political affiliation or any other similar criteria.

Keywords: *the general legal object of the crime; the special legal object of the offense, criminal code.*

Obiectul juridic al infracțiunilor prevăzute la art.346 CP RM îl formează relațiile sociale cu privire la egalitatea și nediscriminarea tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dezabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.

Cuvinte-cheie: *obiectul juridic general al infracțiunii; obiectul juridic generic al infracțiunii; obiectul juridic special al infracțiunii.*

Obiectul unei infracțiuni în mod tradițional este înțeles ca un sistem protejat de legea penală de relații sociale între persoanele, care sunt prejudiciate în urma săvârșirii unei infracțiuni.

Pentru a determina locul infracțiunii supuse cercetării în sistemul de drept penal și obiectul acesteia, pare corect să se facă referire la împărțirea obiectului infracțiunii în categoriile propuse de cercetători și, bazându-se pe aceasta, să se determine obiectul infracțiunii, prevăzute de art.346 din Codul penal al Republicii Moldova (*în continuare „CP al RM“*).

În viziunea juristului și profesorului Vintilă Dongoroz, „în toate infracțiunile vom găsi: un interes ocrotit în special, de care norma incriminatoare s-a preocupat direct, și un interes ocrotit în general, de care norma incriminatoare s-a preocupat în mod indirect”.¹

1 V. Dongoroz. Drept penal. București: Institutul de arte grafice, 1939, p.201.

În clasificarea valorilor sociale care fac obiectul infracțiunii deosebim: *obiect juridic general*, *obiect juridic generic (de grup)* și *obiect juridic special (specific)*.

Prin **obiect juridic general** înțelegem ansamblul relațiilor sociale privitoare la totalitatea valorilor sociale ocrotite de legea penală împotriva faptei infracționale. Această categorie de obiect juridic este comună pentru toate infracțiunile prevăzute de legea penală

Autorul V.C. Matveiciuc menționează, dacă fapta prejudiciabilă este generică, atunci și obiectul infracțiunii are caracter generic. Or, corecta identificare a obiectului juridic al infracțiunii, în mare măsură, condiționează determinarea gradului de pericol social al faptei comise, constituie temeiul juridic și faptic pentru clasificarea infracțiunilor în Partea specială a CP al RM.²

Noțiunea **obiectul juridic generic (de grup)** desemnează un grup de valori sociale de aceeași natură, vătămate de către un grup de infracțiuni

Obiectul juridic generic (de grup) este constituit dintr-un grup de valori sociale de aceeași natură, ocrotite prin normele dreptului penal, care pot fi lezate numai prin anumite acțiuni (inacțiuni). Obiectul juridic generic (de grup) este tocmai criteriul care a servit legiuitorului la clasificarea infracțiunilor din Partea specială a Codului penal. Toate infracțiunile prevăzute de Codul penal sunt grupate, în raport cu obiectul lor generic, în 18 categorii, cuprinse, fiecare în parte, într-un capitol separat din Partea specială a Codului penal (I: Infracțiuni contra păcii și securității omenirii, infracțiuni de război; II: Infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei; III: Infracțiuni contra libertății, cinstei și demnității persoanei; .... XVII: Infracțiuni contra autorităților publice și a securității de stat etc.).³

Din denumirea capitolului XVII din partea specială a CP al RM, putem deduce că **obiectul juridic generic** al infracțiunii prevăzute de art.346 (și al tuturor celorlalte infracțiuni prevăzute de capitolul respectiv) îl formează relațiile sociale cu privire la autoritățile publice și securitatea de stat.

Capitolul VIII al Constituției Republicii Moldova, intitulat Administrația publică, prin art.107, 109 și 112, introduce noțiunile de administrație publică centrală de specialitate, autorități ale administrației publice locale. Prin urmare, în afară de autoritățile publice indicate mai sus, mai sunt și altele, care au calitate de autorități ale administrației publice, cum ar fi, de exemplu, consiliile și primăriile etc.⁴

Titlul III al Constituției Republicii Moldova, intitulat Autoritățile publice, nominalizează aceste autorități într-o ordine ce corespunde principiilor separării puterilor în Republica Moldova: puterea legislativă — Parlamentul; puterea executivă

2 В.К. Матвейчук. Уголовное правовая борьба Органов Внутренних Дел с получением незаконного вознаграждения от граждан за выполнение работ, связанных с обслуживанием населения (вопросы квалификации). Учебное пособие. Киев: Научно-исследовательский и редакционно-издательский отдел, 1989

3 S. Botnaru, A. Șavga, V. Grosu, M. Grama. Drept penal, Partea Generală, vol. I, Editura Cartier, Chișinău 2005, p.131.

4 În Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.1 din 12.08.1994.

— Președintele Republicii Moldova și Guvernul; puterea jurisdicțională — instanțele judecătorești, Consiliul Superior al Magistraturii, Procuratura.

Potrivit art.1 și 3 ale *Legii securității statului nr.618 din 31.10.1995*⁵ adoptate de Parlamentul Republicii Moldova, prin „securitatea statului“ se înțelege protecția suveranității, independenței și integrității teritoriale a țării, a regimului ei constituțional, a potențialului ei economic, tehnico-științific și defensiv, a drepturilor și libertăților legitime ale persoanei împotriva activității informative și subversive a serviciilor speciale și organizațiilor străine, împotriva atentatelor criminale ale unor grupări sau indivizi aparte. Securitatea statului se asigură prin stabilirea și aplicarea de către stat a unui sistem de măsuri cu caracter economic, politic, juridic, militar, organizatoric și de altă natură, orientate spre descoperirea, prevenirea și contracararea la timp a amenințărilor la adresa securității.

În concordanță cu art.4 alin.(2) din același act legislativ, un pericol deosebit pentru securitatea statului îl prezintă:

- acțiunile îndreptate spre schimbarea prin violență a regimului constituțional, subminarea sau suprimarea suveranității, independenței și integrității teritoriale a țării;
- activitatea ce contribuie, în mod direct sau indirect, la desfășurarea de acțiuni militare contra țării sau la declanșarea războiului civil;
- acțiunile militare și alte acțiuni violente care subminează temeliile statului;
- acțiunile care favorizează apariția de evenimente extraordinare în transporturi, telecomunicații, la unitățile economice și cele de importanță vitală;
- spionajul, transmiterea informațiilor ce constituie secret de stat altor state, precum și obținerea ori deținerea ilegală a informațiilor ce constituie secret de stat în vederea transmiterii lor unor state străine sau structuri anticonstituționale;
- trădarea manifestată prin acordarea de ajutor unui stat străin în desfășurarea activității ostile împotriva Republicii Moldova;
- acțiunile care au drept scop răsturnarea prin violență a autorităților publice legal alese;
- acțiunile care lezează drepturile și libertățile constituționale ale cetățenilor ce pun în pericol securitatea statului;
- pregătirea și comiterea atentatelor la viața, sănătatea și inviolabilitatea persoanelor oficiale supreme din republică.

Pe lângă obiectul juridic generic, care este comun pentru toate faptele incriminate în cap. XVII, fiecare dintre infracțiunile contra autorităților publice și securității de stat au și un **obiect juridic special**.

În funcție de obiectul juridic special, infracțiunile contra autorităților publice și a securității de stat se clasifică în următoarele categorii:

1. Infracțiuni ce atentează la securitatea externă a țării: trădarea de Patrie (art.337 din CP al RM), spionajul (art.338 din CP al RM).

⁵ În Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.10-11 din 13.02.1997.

2. Infrațiuni ce atentează la legitimitatea organelor de stat: uzurparea puterii de stat (art.339 din CP al RM), rebeliunea armată (art.340 din CP al RM), chemările la răsturnarea sau schimbarea prin violență a orânduirii constituționale a Republicii Moldova (art.341 din CP al RM).

3. Infrațiuni ce atentează la viața și sănătatea înalților demnitari de stat: atentarea la viața Președintelui Republicii Moldova, a Președintelui Parlamentului sau a Prim-ministrului (art.342 din CP al RM).

4. Infrațiuni ce atentează la securitatea economică și de apărare a țării: diversiunea (art.343 din CP al RM); divulgarea secretului de stat (art.344 din CP al RM); pierderea documentelor ce conțin secrete de stat (art.345 din CP al RM); eschivarea de la serviciul militar în termen, de la pregătirea militară obligatorie sau de la concentrările rezerviștilor (art.353 din CP al RM); eschivarea de la mobilizare (art.354 din CP al RM); eschivarea sau refuzul de a îndeplini obligațiile serviciului de alternativă (art.355 din CP al RM); eschivarea pe timp de război de la îndeplinirea prestațiilor (art.355 din CP al RM).

5. Infrațiuni ce atentează la principiul constituțional al egalității cetățenilor: acțiunile intenționate îndreptate spre ațâțarea vrajbei sau dezbinării naționale, rasiale sau religioase (art.346 Cod penal).

6. Infrațiuni ce atentează la autoritatea puterii de stat și inviolabilitatea frontierelor: profanarea simbolurilor național-statale (art.347 din CP al RM); trecerea ilegală a frontierei de stat (art.362 din CP al RM); folosirea ilegală a însemnelor Crucii Roșii (art.363 din CP al RM).

7. Infrațiuni ce atentează la activitatea normală a organelor puterii de stat: împiedicarea activității legale a persoanei cu funcție de răspundere (art.348 din CP al RM); amenințarea sau violența săvârșită asupra unei persoane cu funcție de răspundere sau a unei persoane care își îndeplinește datoria obștească (art.349 din CP al RM); atentarea la viața colaboratorului poliției (art.350 din CP al RM); uzurparea de calități oficiale (art.351 din CP al RM); samavolnicia (art.352 din CP al RM); organizarea sau conducerea unei greve ilegale, precum și împiedicarea activității întreprinderii, instituției ori organizației în condițiile stării urgență (art.357 din CP al RM); organizarea sau participarea activă la acțiuni de grup care tulbură grav ordinea publică ori implicarea minorilor în aceste acțiuni (art.358 din CP al RM).

8. Infrațiuni ce atentează la ordinea stabilită de operare cu documentele oficiale: cumpărarea sau vânzarea documentelor oficiale (art.359 din CP al RM); luarea, sustragerea, tănuirea, degradarea sau distrugerea documentelor, imprimatelor, ștampilelor sau sigiliilor (art.360 din CP al RM); confecționarea, deținerea, vânzarea sau folosirea documentelor oficiale, a imprimatelor, ștampilelor sau sigiliilor false (art.361 din CP al RM).

Obiectul juridic special al infrajeciunilor ce atentează la principiul constituțional al egalității cetățenilor îl constituie relațiile sociale cu privire la coexistența pașnică a tuturor cetățenilor țării noastre, indiferent de apartenența națională, rasială sau religioasă.

Una dintre cele mai importante funcții ale statului este asigurarea drepturilor egale ale cetățenilor, indiferent de apartenența lor la orice grup social, cultural, religios, sex, naționalitate, rasă, limbă, credințe.

Conceptul de egalitate a tuturor cetățenilor, prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității sunt prevăzute la articolele 16 și 32 din Constituția Republicii Moldova.

În literatura de specialitate rusă se întâlnesc mai multe definiții ale obiectului juridic special al infracțiunii:

- în opinia O.M. Stafievscăia, este cumulul relațiilor publice privind realizarea interdicției de propagandă și agitație stabilite prin Constituție, care incită ura socială, rasială, națională sau religioasă sau dezbinare, precum și propaganda superiorității sociale, rasiale, naționale, religioase sau lingvistice.⁶
- A.I. Rarog înțelege că obiectul direct al infracțiunii menționate principiile constituționale de egalitate a drepturilor și libertăților omului și cetățeanului, precum și prevenirea propagandei sau agitației, care incită ura socială, rasială, națională sau religioasă sau dușmănie.⁷
- S.V. Diacov și A.I. Corobeev propun ca obiectul nemijlocit al acestei infracțiuni să fie înțeles ca relații legate de interzicerea constituțională a acțiunilor care vizează incitarea urii sau dușmăniei, umilirea demnității umane pe motive etnice, de gen, religioase sau sociale.⁸
- I.E. Pudovocichin înțelege sub obiectul nemijlocit al infracțiunii cercetate ca relații sociale care garantează recunoașterea și respectul pentru demnitatea egală a individului, indiferent de orice semne fizice sau sociale.⁹
- E.A. Teniacova propune să definească obiectul nemijlocit ca relații publice legate de sistemul constituțional în ceea ce privește asigurarea interdicției de acțiuni care incită ură socială, rasială, națională sau religioasă și dușmănie, de asemenea și relații publice care asigură demnitatea persoanei sau grupului de persoane în conformitate cu semele menționate la articolul comentat.¹⁰

6 Уголовное право. Особенная часть: учебник / под ред. И.В. Шишко. — М.: Проспект, 2011, p.612.

7 Уголовное право Российской Федерации. Особенная часть: учебник. Изд. второе, исправл. и доп. / под ред. Л.В. Иногамовой-Хегай, А.И. Рарога, А.И. Чучаева. — М.: Юридическая фирма «Контракт»; ИНФРА-М, 2010, 582.

8 Коробеев, А.И. Полный курс уголовного права: в 5 т. : т. V: Преступления против государственной власти. Преступления против военной службы. Преступления против мира и безопасности человечества. Международное уголовное право / под ред. А.И. Коробеева. — СПб.: Юридический центр Пресс, 2008, p.59.

9 Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации: в 2 т. (постатейный) [Электронный ресурс] : т. 2 / под ред. А.В. Бриллиантова. изд. 2-е // Справочная правовая система «КонсультантПлюс».

10 Тенякова, Е.А. Особенности квалификации возбуждения ненависти либо вражды, а равно унижения человеческого достоинства (ст. 282 УК РФ), p.101.

— S.V. Borisov și A.V. Jerebcenco consideră obiectul nemijlocit al infracțiunii prevăzute de art.282 Codul Penal al Federației Ruse (*în continuare „CP al FR“*), relațiile sociale care se dezvoltă referitor de armonia și unitatea intergrupurilor în societatea rusă.¹¹

Analizând definițiile expuse mai sus, se poate concluziona că punctul lor comun de contact este definirea obiectului infracțiunii ca sistem de relații publice pentru asigurarea și respectarea egalității individului, indiferent de caracteristici, precum și pentru a preveni incitarea la ură sau dușmănie socială, rasială, națională sau religioasă.

Urmează de menționat faptul că includerea de A.I. Rarog în obiectul infracțiunii cercetate principiile constituționale ale egalității drepturilor și libertăților omului și cetățeanului nu ne permite să determinăm mai concret obiectul nemijlocit al infracțiunii. Nu numai infracțiunea menționată, ci și alte infracțiuni, inclusiv cele care nu sunt incluse în Capitolul 17 al CP al RM, infracțiunile încalcă anumite drepturi și libertăți ale omului. Infracțiunea cercetată încalcă egalitatea persoanelor enumerate la art.346 CP al RM și nu toate drepturile și libertățile persoanei pe care le are.

Definiția propusă de S.V. Borisov și A.V. Jerebcenco reflectă destul de inexact obiectul nemijlocit al art.346 CP al RM. Folosirea de autorii a unor astfel de concepte cum ar fi „consimțământul intergrupului“ și „unitatea în societatea rusă“ face dificilă înțelegerea obiectului nemijlocit al infracțiunii cercetate și nu ne permite să delimităm această infracțiune de alte infracțiuni prin obiectul său. În general, aplicarea acestei definiții în practică pare foarte dificilă.

Luând în considerare poziția generală unificată a cercetătorilor cu privire la obiectul nemijlocit al infracțiunii prevăzute de art.346 CP al RM, în viitor pare posibilă folosirea definiției obiectului infracțiunii propuse de O.M. Stafievscaia. Astfel, obiectul nemijlocit al infracțiunii, prevăzut de art.346 CP al RM reprezintă relații privind realizarea interdicției de propagandă și agitație stabilite prin Constituția, incitarea urii sociale, rasiale, naționale sau religioase și dușmănie, precum și propaganda superiorității sociale, rasiale, naționale, religioase sau lingvistice (alin.2 art.16 Constituția Republicii Moldova).¹²

Pe lângă clasificarea obiectelor infracțiunilor în funcție de gradul de generalitate a relațiilor publice protejate de dreptul penal, în literatura se propune gruparea obiectelor infracțiunilor în funcție de orientarea principală a infracțiunii („pe orizontală“).¹³

Conform acestei clasificări, se remarcă obiectele principale și suplimentare ale infracțiunii.

11 Борисов, С.В. Возбуждение ненависти, вражды, унижение человеческого достоинства: проблемы установления и реализации уголовной ответственности. Монография [Электронный ресурс] / С. В. Борисов, А.

12 Уголовное право. Особенная часть: учебник / под ред. И.В. Шишко. — М.: Проспект, 2011, p.612.

13 Уголовное право. Общая часть: учебник / под ред. А.Н. Тарбагаева. — М.: Проспект, 2015, p.104.

Obiectul principal al infracțiunii este obiectul care determină orientarea socială și natura infracțiunii, relațiile sociale împotriva cărora este îndreptată în primul rând fapta.

Obiectul suplimentar — relațiile sociale care sunt afectate în paralel cauzarea prejudiciului obiectului principal. Obiectul suplimentar al infracțiunii este împărțit pe obiect suplimentar obligatoriu și obiect facultativ. Obiectul suplimentar obligatoriu, dacă este prezent în componența infracțiunii, neapărat este afectat împreună cu obiectul principal.

Obiectul facultativ suplimentar nu întotdeauna poate fi afectat, ci numai în cazuri individuale, la săvârșirea anumitei fapte infracționale. Pe lângă aceasta, obiectul suplimentar neapărat trebuie să se reflecte în componența infracțiunii.¹⁴

Componența infracțiunii, prevăzute de art.346 CP al RM conține obiectul principal nemijlocit — relații publice privind realizarea interdicției de propagandă și agitație stabilite prin Constituția Republicii Moldova, incitarea la ură sau dușmănie socială, rasială, națională sau religioasă, precum și propaganda de superioritate socială, rasială, națională, religioasă sau lingvistică. Obiectul suplimentar nu este prevăzut de componența infracțiunii menționate. Pe lângă obiectul principal nemijlocit al infracțiunii prevăzut de art.346 CP RM, există și obiecte suplimentare ale infracțiunii la calificarea componenței de incitare la ură sau dușmănie, precum și umilirea demnității umane.

În CP al FR întâlnim și agravante prevăzute la lit. a) alin. (2) art.282 care stabilește răspunderea pentru săvârșirea faptei, prevăzute de alin. (1) art.282 CP al RF, cu aplicarea violenței sau cu amenințarea aplicării ei. Litera b) al alin. (2) art.282 CP al RF prevede răspunderea pentru săvârșirea infracțiunii de persoana cu folosirea situației de serviciu.¹⁵

După cum menționează V.A. Burcovscaia, S.V. Borisov și A.V. Jerebcenco, alte (suplimentare) obiecte nemijlocite în componențele menționate sunt relații publice care asigură sănătatea, integritatea fizică și siguranța acestor valori (lit. a) alin. (2) art.282 CP al FR), precum și interesele de serviciu (lit. b) alin. (2) art. 282 CP al FR).¹⁶

Pare corect să fim de acord cu definiția propusă a obiectelor nemijlocite în componențele calificate ale infracțiunii cercetate. Astfel, obiectele suplimentare ale infracțiunii lit. a) alin. (2) art.282 CP al FR vor fi relațiile publice care asigură sănătatea, integritatea fizică sau psihică a unei persoane. Întru-cât în punctul menționat sunt enumerate trei obiecte suplimentare alternative ale infracțiunii și pentru a califica fapta în temeiul prezentului punct, este suficient de a săvârși atentarea asupra unuia

14 Ibidem, p.104.

15 Уголовный кодекс Российской Федерации [Электронный ресурс]: федер. закон от 13.06.1996 № 63-ФЗ ред. от 01.05.2016 // Справочная правовая система «КонсультантПлюс», <http://www.consultant.ru>

16 Уголовное право. Особенная часть / Под ред. Л.Д. Гаухмана и С.В. Максимова. 2-е изд., перераб., доп. — М., 2005. С. 555; Борисов, С. В. Указ. Соч.

dintre aceste obiecte suplimentare și nu asupra tuturor în același timp, pare corect să se concluzioneze că acestea sunt obiecte suplimentare facultative).¹⁷

În baza analizei efectuate, pare necesar de a face următoarele concluzii cu privire la obiectul ațâțării la ură sau dușmănie, precum și la umilirea demnității umane. Obiectul generic al infracțiunii prevăzute de art.346 CP al RM, este cumulul relațiilor publice care asigură securitatea statului, interesele serviciului de stat și municipal, precum și funcționarea normală a tuturor ramurilor puterii de stat. Obiect specific — relații publice privind asigurarea inviolabilității fundamentelor ordinii constituționale și securității Republicii Moldova. Obiectul nemijlocit principal este relațiile publice pentru punerea în aplicare a interdicției propagandei și agitației stabilite de Constituția Republicii Moldova, care incită la ură sau vrăjmășie socială, rasială, națională sau religioasă, precum și propaganda superiorității sociale, rasiale, naționale, religioase sau lingvistice.

---

17 О судебной практике по уголовным делам о преступлениях экстремистской направленности [Электронный ресурс]: Постановление Пленума Верховного Суда РФ от 28.06.2011 № 11 // Справочная правовая система «КонсультантПлюс», <http://www.consultant.ru>